

Recerca

Llengua i consum cultural a Catalunya

Autora

Elena Sintes Pascual,
Institut d'Estudis Regionals
i Metropolitans

L'Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2006 disposa de dades sobre els hàbits lingüístics de la població en el seu consum cultural. L'article en resumeix les principals línies en àmbits tan rellevants com el cinema en català, el teatre o el consum de televisió i ràdio en un context d'increment global del consum cultural.

Introducció

L'àmbit de la cultura a Catalunya ha viscut en els darrers anys canvis importants vinculats a un conjunt de transformacions socials, demogràfiques i tecnològiques que han modificat els processos de producció i consum cultural.

Els catalans tendeixen a dur a terme cada vegada més activitats culturals, per bé que les pràctiques més emergents són les vinculades a Internet i les noves tecnologies de la informació. Les últimes dades disponibles sobre els hàbits i les pràctiques culturals a Catalunya indiquen tres grans tendències. En primer lloc, l'augment dels nivells de consum cultural en molts sectors socials. En segon lloc, la creixent participació de les dones en les pràctiques culturals, sobretot a partir del seu accés al mercat de treball remunerat i la disponibilitat de recursos econòmics propis. I, en tercer lloc, l'emergència de les noves tecnologies de la informació i la segmentació generacional en els usos dels recursos tecnològics.

Aquest marc de referència serveix per contextualitzar la situació dels usos lingüístics en el món de la cultura i, especialment, la seva evolució en els darrers anys. L'*Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2006* (ECPC'06)¹ permet fer una primera aproximació sobre els hàbits lingüístics de la població en alguns àmbits culturals. En concret, l'ECPC'06 aporta dades sobre la llengua de lectura de llibres, cinema, teatre, televisió i ràdio. També ofereix informació de l'evolució dels usos lingüístics en la lectura de llibres i l'assistència al cinema i al teatre, comparant els resultats amb els de la primera edició de l'enquesta, corresponent a l'any 2001.²

La informació estadística disponible fins ara ofereix informació suficient per descriure quina és la realitat lingüística en aquests àmbits i quines són les tendències de canvi, si bé una anàlisi més aprofundida de les dades permetrà, més endavant, afinar en la detecció dels aspectes clau. Vegem a continuació quins són els hàbits lingüístics de la població catalana en cada àmbit cultural.

1. *L'Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2006* és una estadística de caràcter oficial elaborada pel Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya i l'Institut d'Estadística de Catalunya. Les dades fan referència a la població de 15 anys i més resident en el territori de Catalunya. La mostra total és de 7.700 entrevistes. La tabulació bàsica és consultable a la pàgina web de l'Idescat, <www.idescat.net>.
2. *L'Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2001* té característiques similars a la de l'any 2006. La mostra total és de 7.000 entrevistes. La tabulació bàsica també és consultable a la pàgina web de l'Idescat, <www.idescat.net>.

Lectura de llibres

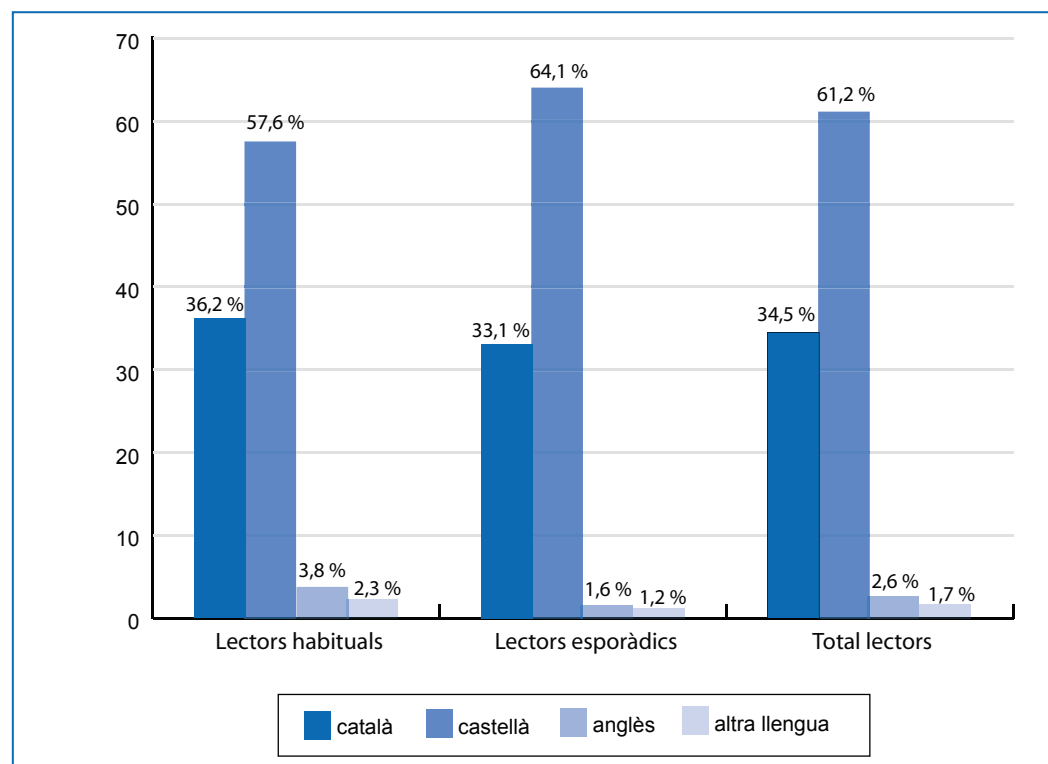
El sector editorial és una de les indústries culturals més dinàmiques a Catalunya. Als darrers anys la producció editorial ha crescut notablement i el nombre de títols registrats en català ha passat de 7.682 a 9.460 títols entre el 2001 i el 2005.³ Aquest context ha afavorit l'increment de les taxes de lectura de la població, tal com es veurà tot seguit.

Segons l'ECPC'06, un 74 % de catalans ha llegit algun llibre en els últims 12 mesos anteriors a la realització de l'entrevista. El 41,1 % són lectors esporàdics, és a dir, han llegit entre un i cinc llibres en l'últim any. El 32,9 % de la població n'ha llegit més de cinc i se'ls pot definir com a lectors habituals (vegeu el Gràfic 1).

L'hàbit de lectura està estretament relacionat amb el capital educatiu de les persones, fet demostrat a bastament en les recerques sobre consum cultural a escala nacional i internacional.⁴ Les dades del 2006 així ho confirmen: l'assiduitat de lectura de llibres incrementa amb el nivell d'estudis, és a dir, els lectors habituals tenen un nivell formatiu superior al del conjunt de la població i, de fet, un terç d'ells disposa d'estudis universitaris. També es donen taxes de lectura més elevades entre les dones i les persones de 30 a 44 anys.

Feta aquesta breu descripció del perfil social dels lectors, vegem ara quins en són els usos lingüístics. L'enquesta pregunta en quina llengua estava escrit l'últim llibre llegit. Un 34,5 % de lectors ha llegit l'últim llibre en català i el 61,2 %, en castellà. El 2,6 % l'ha llegit en anglès i l'1,6 % restant l'ha llegit en altres llengües. En definitiva, un de cada tres lectors ha llegit l'últim llibre en català, proporció que equival a 1.531.600 persones.

Gràfic 1. **Llengua de la darrera lectura de llibres.** Font: Elaboració pròpia. Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2006.

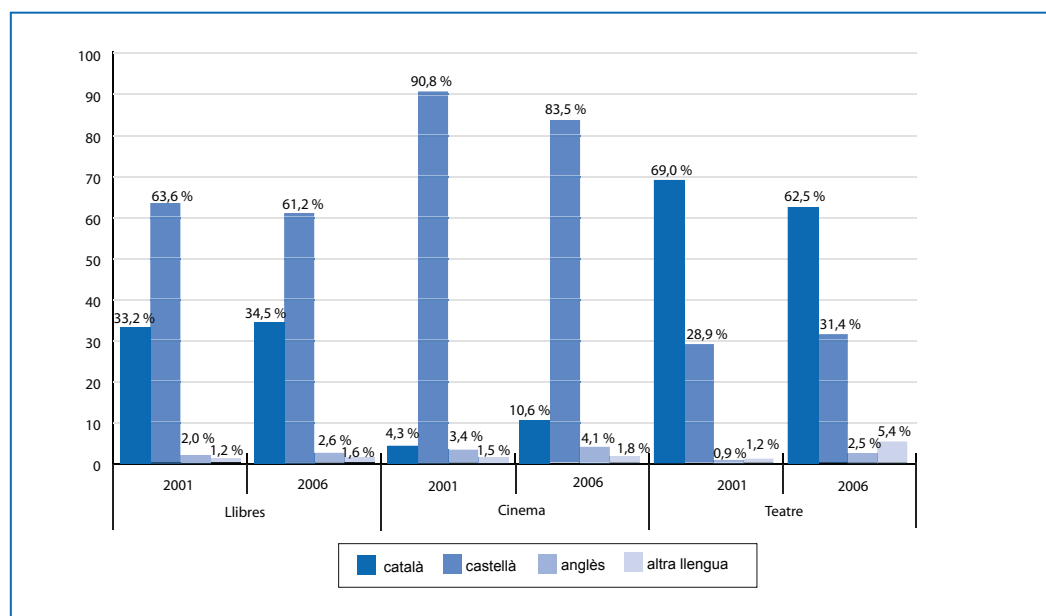

3. Font: Institut d'Estadística de Catalunya (2007) *Anuari Estadístic de Catalunya 2007*.

4. Vegeu les conclusions de l'estudi *European Cultural Values* (2007), elaborat per Eurostat, <<http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu>>.

Gràfic 2. Evolució dels usos lingüístics en el consum cultural

Font: Elaboració pròpia. *Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2006*.

La distinció entre lectors habituals i lectors esporàdics permet observar algunes diferències en els usos lingüístics de tots dos grups: els lectors habituals llegeixen una mica més en català que els lectors esporàdics (un 36,2 % els primers i un 33,1 % els segons).

L'evolució entre el 2001 i el 2006 indica que hi ha hagut un increment de l'hàbit de lectura entre la població catalana. Es tracta d'un increment força generalitzat en el conjunt de la població, ja que el nombre de lectors de llibres, tant habituals com esporàdics, creix en tots els perfils socials, homes i dones, joves, adults i gent gran, i, sobretot, entre les persones més grans de 44 anys.

Ara bé, tot i que la lectura de llibres ha augmentat en els últims cinc anys, aquest fet no ha influït gaire en les dades globals d'usos lingüístics, essent el percentatge de lectors en català lleugerament més elevat l'any 2006 (34,6 %) que el 2001 (33,2 %) (vegeu el Gràfic 2). Les dades publicades fins ara no permeten indagar els motius pels quals es dona aquesta situació, però es pot aventurar la hipòtesi que el principal creixement de lectors es dona entre la població més gran de 45 anys, més habituada a llegir en castellà.

Amb tot, el nombre absolut de persones que han llegit el darrer llibre en català passa d'1.056.000 individus l'any 2001 a 1.531.600 l'any 2006, gairebé 500.000 persones més.

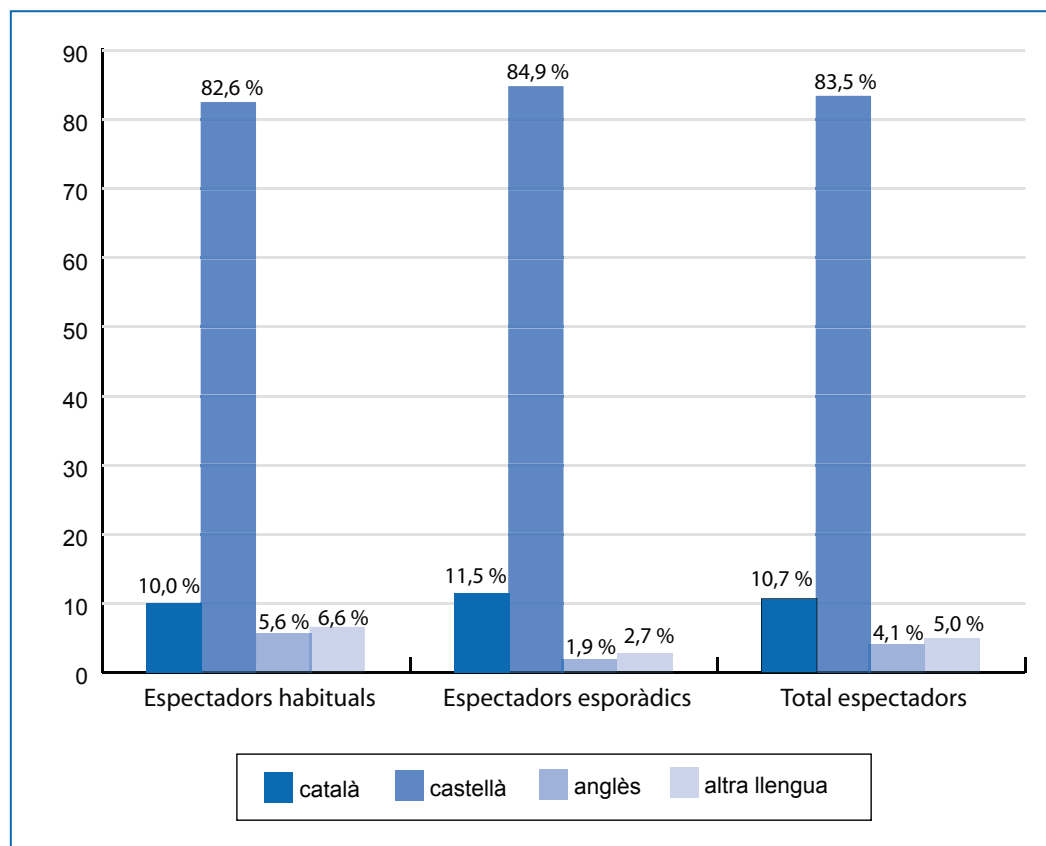
Cinema

Anar al cinema és un dels hàbits de lleure més habituals entre la població, per bé que aquest sector es ressent de la competència del consum de pel·lícules a casa —ja sigui de lloguer o d'accés mitjançant Internet—, així com de l'emergència d'altres formes de lleure. En el període comprès entre el 2001 i el 2005 s'ha reduït el nombre total d'espectadors a les sales de cinema de 31.859.179 a 25.869.951 i la recaptació ha baixat de 145.532 a 140.259 milers d'euros.⁵

Segons l'ECPC'06, el 68,5 % de la població catalana ha anat al cinema en l'últim any. Un 40,4 % són espectadors habituals —és a dir que hi han anat més de cinc vegades en l'últim any— i el 28,1 %, esporàdics —menys de sis vegades— (vegeu el Gràfic 3).

5. Font: Institut d'Estadística de Catalunya (2007) *Anuari Estadístic de Catalunya 2007*.

Gràfic 3. Llengua de la darrera pel·lícula. Font: Elaboració pròpia. Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2006.

Malgrat ser una pràctica molt estesa, el perfil dels espectadors de cinema està molt concentrat en franges d'edat adulta i, principalment, jove. De fet, els espectadors habituals són sobretot població més petita de 45 anys i amb nivells d'estudis superior a la resta de població. Per contra, els esporàdics se situen principalment entre els 30 i els 64 anys.

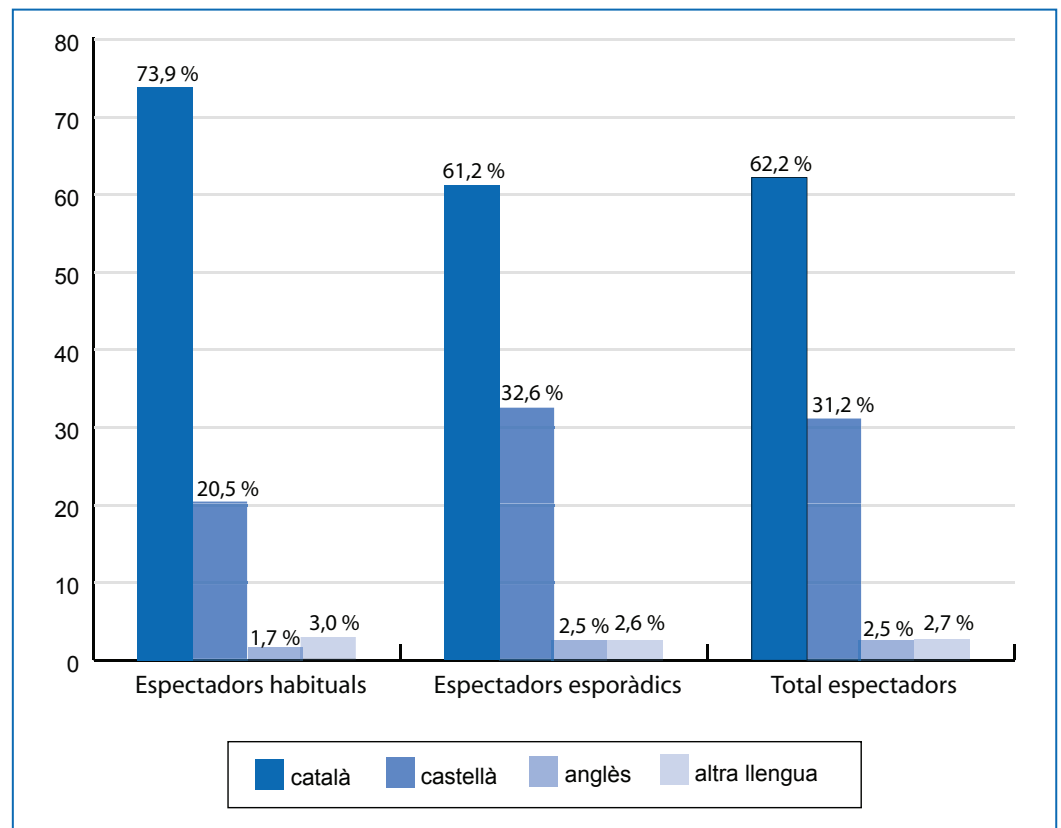
Aquest és un dels sectors culturals amb menys presència de la llengua catalana, situació que es pot relacionar amb l'escassa oferta de pel·lícules en català. De fet, només un 10,7 % de la població ha vist una pel·lícula en català l'última vegada que ha anat al cinema. Pràcticament no hi ha diferència en l'assistència a cinema en català entre els espectadors els esporàdics (11,5 %) i els habituals (10,0 %), entre els quals hi ha més tirada per anar a veure versions originals.

Tot i així, l'oferta i el consum de cinema en català han augmentat en el període estudiat. Segons dades del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació i l'Institut d'Estadística de Catalunya, el nombre de pel·lícules en català va passar de 87 a 106 entre el 2001 i el 2005, el nombre d'espectadors, de 786.264 a 832.028 i la seva recaptació, de 3.592 a 4.452 milers d'euros (vegeu el Gràfic 2).

Els resultats de l'ECPC'06 reflecteixen aquest creixement, tot i tractar-se d'una proporció reduïda: el nombre de persones que han anat a veure l'última pel·lícula en català ha passat del 4,3 % al 10,6 % entre el 2001 i el 2005 (de 140.600 persones a 437.400 persones).

6. Font: Institut d'Estadística de Catalunya (2007) *Anuari Estadístic de Catalunya 2007*.

Gràfic 4. Llengua de la darrera Obra de teatre. Font: Elaboració pròpia. *Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2006.*

Teatre

Les arts escèniques van esdevenint un dels sectors més actius de la cultura a Catalunya. L'oferta, el nombre d'espectadors i la recaptació del teatre han augmentat entre el 2001 i el 2005, sobretot pel que fa al teatre musical i al teatre en castellà i en altres llengües. Per contra, el teatre en català no presenta una evolució tan positiva. Malgrat que l'oferta d'espectacles en llengua catalana és majoritària, el nombre de representacions de teatre en català ha baixat de 6.386 a 5.452 en aquest període.⁶ Vegem què ha passat amb les dades de consum.

El 40,3 % de la població catalana ha anat a veure alguna obra de teatre en l'últim any. La major part són espectadors esporàdics (el 36,2 %) i tan sols un 4,2 % hi va de manera habitual.

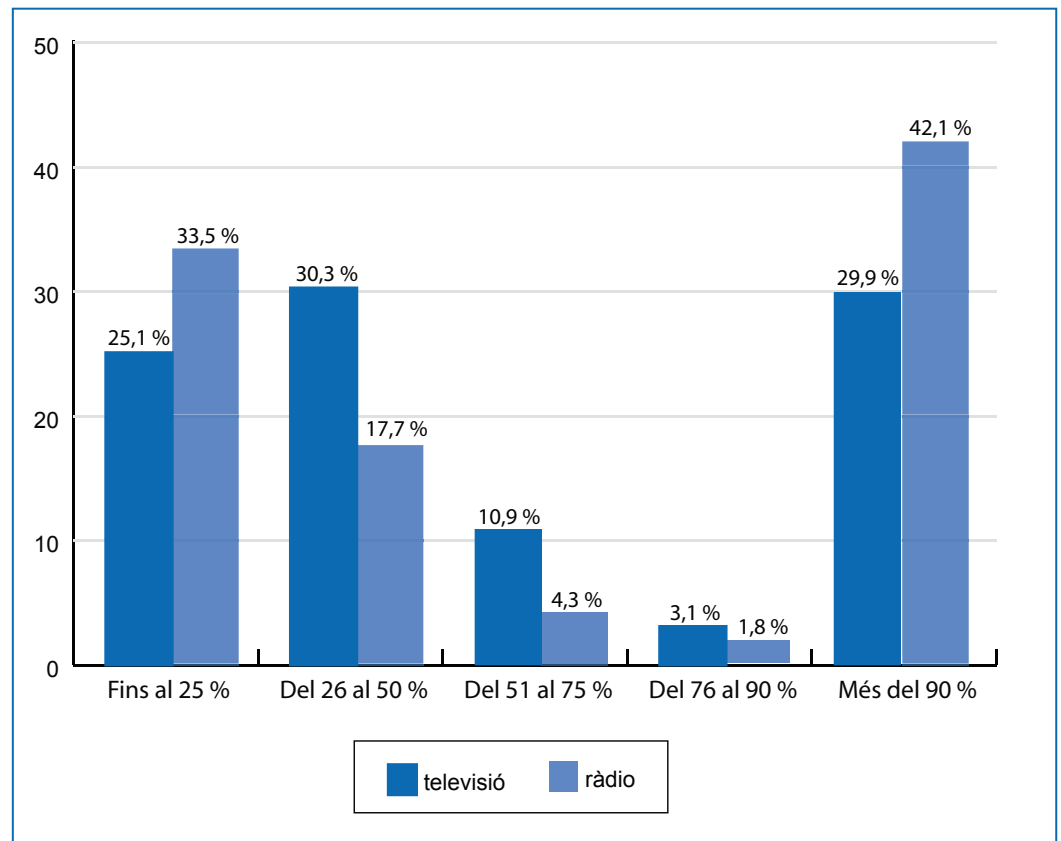
El perfil dels espectadors de teatre està clarament definit pel seu capital educatiu, i és una de les pràctiques culturals que augmenta més amb el nivell d'estudis de les persones. Val a dir que es tracta d'un públic més aviat femení i concentrat fonamentalment en la població amb menys de 45 anys.

A diferència del cinema, la població assisteix majoritàriament a espectacles teatrals parlats en català. El 62,2 % dels entrevistats afirma que ha vist l'última obra de teatre en aquesta llengua, proporció encara més elevada quan es tracta d'espectadors habituals (73,9 %) que quan són esporàdics (61,2 %) (vegeu el Gràfic 4).

És interessant observar que l'evolució entre els anys 2001 i 2006 indica dues tendències aparentment contradictòries. D'una banda, tal com s'acaba de veure, les arts escèniques i, en especial, el teatre atrauen cada vegada més espectadors a les sales. En general, l'assistència al teatre ha augmentat en tots els grups socials, principalment entre la gent de 45 anys i més. D'altra banda, aquest creixement ha contribuït a l'augment del nombre total de persones que han assistit a espectacles en català, d'1.052.800 a 1.513.800 persones. Tanmateix, com que també ha crescut la població que ha assistit a obres en castellà (del 28,9 % al 31,4 %) i,

Gràfic 5. Consum d'hores de televisió i ràdio en català

Font: Elaboració pròpia. *Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2006.*

sobretot, a obres en altres llengües o no parlades (del 2,1 % al 7,9 %), la variació percentual de l'assistència a espectacles en català baixa en termes relatius del 69,0 % al 62,5 % (vegeu el Gràfic 2).

Televisió i ràdio

Les dades disponibles a l'ECPC'06 informen de la proporció d'hores consumides de televisió en català. Segons aquests resultats, la població catalana es podria dividir gairebé en dues parts iguals en funció del seu consum televisiu: el 55,4 % de la població veu menys del 50 % d'hores de televisió en català i el 43,9 % dedica més de la meitat del seu consum de televisió a programació en català. El 29,9 % de la població enquestada afirma que consumeix més d'un 90 % d'hores de televisió en català (vegeu el Gràfic 5).

Pel que fa a la ràdio, és un mitjà de comunicació menys consumit que la televisió. Tot i així, el 76,3 % de la població ha escoltat la ràdio en l'últim any. En relació amb els usos lingüístics, i de manera coincident amb el que passa amb la televisió, la meitat de la població consumeix la meitat de les hores de ràdio en programació en català. Amb tot, el percentatge de població que afirma que escolta ràdio en català gairebé sempre arriba fins a un 42,1 %.

Conclusió

Aquesta primera anàlisi de les dades sobre els usos lingüístics en el consum cultural dels catalans destaca alguns elements d'oportunitat i de repte per a la posició de la llengua catalana en el

camp de la cultura. Així, l'augment de les taxes de consum cultural s'ha traduït en un increment efectiu del nombre de persones que han llegit un llibre en català o han vist una pel·lícula o una obra de teatre en català. Aquest fet és objectivament positiu tant per a la indústria cultural com per a la configuració de mercats culturals en català. Amb tot, no es pot oblidar que en molts d'aquests sectors el català no creix més que el castellà o que altres llengües i, per tant, en realitat manté o, fins i tot, perd la seva quota de mercat. Esperem a veure estadístiques futures per confirmar aquestes tendències.

